

ДОКТРИНА У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

ЩОДО НАУКОВИХ ВИСНОВКІВ І ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ У ГАЛУЗІ ПРАВА*

<...>

152. 31.05.2023 від АТ “Рівнегаз” надійшли додаткові пояснення з урахуванням мотивів передачі справи № 918/686/21 на розгляд Об’єднаної палати. До вказаних додаткових пояснень АТ “Рівнегаз” долучило науковий висновок доктора юридичних наук, професора Беляневич О. А. щодо права власності на природний газ у газорозподільних мережах та Висновок судового експерта Жилякова С. В. від 29.05.2023 № 10133 за результатами проведення судово-економічної експертизи за заявою АТ “Рівнегаз” від 02.05.2022 (досліджувалися копії документів, отримані з матеріалів, що знаходяться у справі № 918/686/21).

153. Також 31.10.2023 від АТ “Рівнегаз” надійшла заява з процесуального питання, до якої було додано науковий висновок доктора юридичних наук, професора кафедри конституційного права ЛНУ імені Івана Франка, члена НКР Рабіновича С. П. “Правовий зміст поняття ‘Транспозиція положень актів Європейського Союзу та Енергетичного Співтовариства на ринку природного газу України’”.

154. Частиною 1 ст. 42 ГПК передбачено, що учасники справи мають право подавати заяви та клопотання, надавати пояснення суду, наводити свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти заяв, клопотань, доводів і міркувань інших осіб.

155. Відповідно до ч. 1 ст. 108 ГПК учасники справи мають право подати до суду висновок експерта у галузі права щодо: 1) застосування аналогії закону, аналогії права; 2) змісту норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування, доктриною у відповідній іноземній державі.

156. Висновок експерта у галузі права не може містити оцінки доказів, вказівок про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яке рішення має бути прийнято за результатами розгляду справи (ч. 2 ст. 108 ГПК).

157. Статтею 109 ГПК передбачено, що висновок експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов’язковим для суду. Суд може посилатися в рішенні на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.

158. Верховний Суд також звертає увагу, що хоча й ГПК не надає висновкам експерта статусу доказів, втім, норми, якими врегульовано право

* Витяг із Постанови Верховного Суду у складі суддів об’єднаної палати Касаційного господарського суду від 30 листопада 2023 р. у справі № 918/686/21 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115858927>> (дата звернення: 25.12.2023).

сторін надати такі висновки (параграф 7 “Висновок експерта у галузі права”), містяться у гл. 5 ГПК “Докази доказування”, із чого випливає, що такі висновки мають подаватися сторонами одночасно з доказами і за правилами надання доказів.

159. Як вбачається зі змісту наданих висновків Беяневич О. А. та Рабіновича С. П., вони не стосуються питань, які передбачені ч. 1 ст. 108 ГПК як такі, щодо яких учасникам справи надається право подати до суду висновок експерта у галузі права (застосування аналогії закону, аналогії права та/або змісту норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування, доктриною у відповідній іноземній державі). У висновках надано тлумачення норм чинного законодавства України та міжнародних договорів, які теж є частиною національного законодавства України (відповідно до приписів ст. 19 Закону “Про міжнародні договори України” чинні міжнародні договори України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства).

160. У ч. 7 ст. 303 ГПК передбачено, що після передачі справи на розгляд палати, об’єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду визначений у ній суддя-доповідач у разі необхідності звертається до відповідних фахівців Науково-консультативної ради при Верховному Суді стосовно підготовки наукового висновку щодо застосування норми права, питання щодо якого стало підставою для передачі справи на розгляд Великої Палати, крім випадків, коли висновок щодо застосування цієї норми у подібних правовідносинах був раніше отриманий Верховним Судом.

161. Втім, науковий висновок професора Рабіновича С. П. надійшов не у порядку відповіді на звернення судді-доповідача, а був наданий на запит однієї зі сторін. Тому, незважаючи на те, що професор Рабінович С. П. є членом НКР, Об’єднана палата не розглядає підготовлений ним висновок як такий, що надійшов до Верховного Суду в порядку, передбаченому ч. 7 ст. 303 ГПК.

162. Отже, з урахуванням викладеного, Верховний Суд не вважає надані АТ “Рівнегаз” висновки висновками експертів у галузі права і враховує надані АТ “Рівнегаз” наукові висновки професорів Беяневич О. А. та Рабіновича С. П. лише як письмові пояснення сторін, і виключно в тій їх частині, яка стосується підстав касаційного оскарження та доводів касаційної скарги.